

Дороніна Т.О. Формування гендерної науково-педагогічної спільноти: сучасні проблеми та перспективи. *Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (11-12 листопада 2015 року, м. Суми). Суми : СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. С. 222–223.

Дороніна Т.О.
д-рка пед. наук, професор
завідувач кафедри педагогіки
КП ДВНЗ «КНУ»

ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Значення гендерного чинника у всіх сферах суспільного життя є беззаперечним, проте він все ще недостатньо імплементований до науково-педагогічного середовища. Слід визнати значне гальмування цього процесу через низку об'єктивних та суб'єктивних чинників, до яких відносимо стале уявлення про обмеженість гендерної тематики т.зв. “жіночими проблемами”.

Наразі повсякчас стикаємося із системним протиріччям: значна популяризація гендерної тематики з одночасним зниженням якісної складової досліджень, що маркуються як гендерні. Кількість “гендерних” публікацій зростає, але переважно за рахунок залучення до дослідницького кола нових науковців. Це загалом позитивне явище свідчить про злободенність проблематики, у той самий час викликає певне занепокоєння, через обмеженість авторів та авторок значної кількості публікацій “повторенням вже пройденого”. Підтвердження цьому знаходимо майже у кожній новій публікації, у тій частині, де автори та авторки наводять “затверджений” перелік прізвищ гендерних фахівців. Нажаль, ці переліки майже не оновлюються, більшість відомих та поважних гендерологів та гендерологінь за певними обставинами сьогодні вже вийшли за межі гендерної теми та заглибилися у свою наукову площину.

Крім того, слід визнати, що сама гендерна тематика своєю природою достатньо чутлива до соціально-політичних та суспільно-гуманітарних змін,

вона мінлива, її флуктуаційний характер не може бути усталеним, стабільним та незмінним. Будь які гендерні умовиводи надзвичайно швидко застарівають, тому безапеляційне посилення та тих чи тих науковців інколи видається недостатньо обґрунтованим.

Заради справедливості слід наголосити, що причина зниження якості гендерних досліджень у педагогічних публікаціях, полягає у повній відсутності системного та послідовного навчання із гендерної тематики. Окремі навчальні курси, програми, які впроваджуються в навчальних закладах (переважно вищих), переважно не включені до нормативної частини навчальних планів із фахової підготовки тих чи тих спеціалістів. Наявність таких програм у варіативній частині навчальних планів робить їх дуже уразливими та залежними від ентузіазму та наполегливості викладачів та викладачок, рівня гендерної чутливості та обізнаності тих освітян, від яких власне і залежить розробка та ухвалення навчального плану.

Однак, навіть якщо таке унормування відбудеться, це не вирішить питання якості освіти, через відсутність достатньої кількості викладачів, здатних до здійснення такого роду освітньої діяльності. І тут можливі такі шляхи розв'язання проблеми: уведення окремої спеціалізації «гендеролог» до числа спеціалізацій, які може набути випускник вищого навчального закладу; започаткування магістратури із гендерної тематики та сертифікацію окремих навчальних програм, навчання за якими може відбуватися у межах післядипломної освіти.

Наступним кроком з подолання когнітивного розриву між доступом до гендерної інформації (теорії) та здатністю перетворити її на систему відповідних знань / компетентностей повинно стати наукове визнання гендерології як міждисциплінарної галузі. Ригідність наукової системи гальмує розвиток гендерології, закріплюючи молодого науковця в межах певної наукової галузі зі штучною “прив’язкою” до неї гендерної парадигми. Очевидність такого підходу в педагогіці спостерігаємо на всіх стадіях проходження дисертаційних досліджень: від відмови координувати гендерні

теми у Міжвідомчій раді з координації НАПН, до погодження суперечливих поглядів із рецензентами, експертами, опонентами та відстоювання дисертаційних висновків у процесі захисту у спеціалізованій вченій раді. І тут слід зазначити, що певні зрушення щодо гендерних тем може відбутися вже сьогодні, коли необхідність попередньої координації дисертаційних тем із педагогіки взагалі поставлено під сумнів. Однак, значним кроком було б створення гендерних спеціалізованих рад, до складу яких можуть увійти визнані в Україні та за її межами гендерологи та гендрерологіні.

Ще один, на наш погляд, важливий момент – це створення наукової платформи для обговорення гендерних питань у педагогічній спільноті. Власне громадська гендерна спільнота продемонструвала приклад такого об'єднання, коли утворила Всеукраїнську мережу осередків гендерної освіти (ОГО - <http://gendercenter.sumdu.edu.ua/>), діяльність якої значною мірою активізувала гендерних дослідників та дослідниць, теоретиків та практиків, коли згуртувала їх у єдине наукове товариство. Одним із продуктивних результатів такої діяльності стало започаткування періодичного видання «Гендерна парадигма освітнього простору», на сторінках якого для науковці мають можливість обговорити злободенні питання з імплементації гендерного підходу в освітню практику. Під час зустрічей представниць та представників ОГО відбувається продуктивний обмін досвідом, формується нова генерація гендерної спільноти.

Підсумовуючи викладене, наголошуємо, особливість гендерного знання полягає в його діяльній основі, гендер – не конструкт і не константа, “він” постійно відтворюється/створиться та існує у дії / процесі, тому гендерна теорія та впроваджувальна практика потребують повсякчасного наукового спілкування за умов наявності попередніх, узагальнених знань. На сьогодні саме освітянська громадськість взяла на себе ініціативну роль щодо створення наукової гендерної спільноти, плідність дій якої залежить від особистісної активності окремих діячів та діячок. Настав час державної підтримки реалізації позитивних починань та поширення накопиченого досвіду.